

в ІТ-сфері. У структурі професійної діяльності учителя інформатики професійна орієнтація шко-

лярів на ІТ-спеціальності повинна займати важливе місце.

Література

1. Журавльова Л. С., Червоненко К. С. Профорієнтаційна робота з підлітками як умова їх успішної соціалізації // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. 2013. № 2. С. 161–165.
2. Федунчик Л. Г. Ринок праці в Україні: проблеми та напрями їх вирішення // Ринок праці та зайнятість населення. 2016. № 2. С. 31–34. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rpzn_2016_2_8
3. Шліхта Г. О. Підготовка майбутніх учителів інформатики до профорієнтаційної роботи із старшокласниками в сучасному інформаційному просторі: дис. ... канд. пед. наук. Житомир, 2009. 262 с.
4. Державна служба статистики. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Кулицький С. Проблеми розвитку ринку праці в Україні // Україна: події, факти, коментарі. 2017. № 21. С. 56–69. URL: http://nbuviar.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3189:rinok-pratsi-v-ukrajini-2&catid=64&Itemid=376
6. Яровая М. В топ-20 компаний Украины по финансовым показателям впервые вошли сразу три IT-компании. 2017. URL: <https://ain.ua/2017/11/22/v-top-20-kompanij-ukrainy-po-finansovym-pokazatelyam-vpervye-voshli-srazu-tri-it-kompanii>
7. Результати дослідження PwC: український IT-ринок щорічно зростає, але є ризик стагнації. URL: <https://www.imena.ua/blog/pwc-about-it-ua/>
8. Державна служба зайнятості. Офіційний сайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
9. Украинский IT-рынок: итоги 2016 и перспективы 2017. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/2016-summary/>
10. Шенкаренко О. В. Профорієнтація учнів загальноосвітньої школи як елемент розвитку продуктивних сил суспільства // Теорія та практика державного управління. 2009. № 4. С. 298–304.
11. Проблема професійного самовизначення молоді. URL: <http://osvita.ua/vnz/reports/sociology/30006/>

*Рекомендовано до публікації д-р пед. наук Олеськів Н. В.
Дата надходження рукопису 18.01.2018*

Пономарьова Наталія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент, кафедра початкової, дошкільної та професійної освіти, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, вул. Алчевських, 29, м. Харків, Україна, 61002
E-mail: ponomna@gmail.com

УДК 378.091.3:[7.05:63.071.1]-028.77

DOI: 10.15587/2519-4984.2018.123873

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ-КОНСТРУКТОРІВ

©А. Ю. Семенюк

У статті здійснено аналіз результатів формувального експерименту щодо впровадження у процес професійної підготовки майбутніх художників-конструкторів методики формування художньої культури. Визначено сутність художньої культури майбутніх художників-конструкторів. Охарактеризовано складові компоненти досліджуваного явища. Представлені педагогічні умови формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів. Розкритий зміст методики формування художньої культури майбутніх дизайнерів. Обґрунтовано результати апробації методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів

Ключові слова: культура, дизайнери, методика, модель, компонент, тренінг, програма, умови, структура, художники

1. Вступ

Останнім часом у сучасному суспільстві все більше уваги приділяється відповідності професійних якостей фахівця займаній посаді. Це, насамперед, свідчить про виклик суспільства закладам освіти, що здійснюють професійну підготовку майбутніх спеціалістів. Особливо гостро постає питання професійної відповідності до фахівців мистецьких спеціальностей, які мають бути спрямовані не лише на вирішення завдань формотворення, але й зобов'язані забезпечити умови становлення художньої культури особистості, яка являє собою складне утворення, що включає сукупність художніх

здатностей у мистецькій галузі, усвідомлені почуття, мотиви художньої діяльності, готовність до реалізації творчого потенціалу через гармонійне перетворення дійсності та внутрішнього світу для продуктивного здійснення навчальних і професійних функцій. Тому в останні роки провідною ідеєю професійних закладів освіти, що здійснюють підготовку майбутніх художників-конструкторів є створення умов для зростання кваліфікованих кадрів із високим рівнем художньої культури, які спроможні творчо виконувати свої функціональні обов'язки та допомагати розвиватися суспільству у культурному напрямку.

2. Літературний огляд

Аналіз останніх публікацій свідчить про значну кількість досліджень сучасних науковців, присвячених проблемі формування художньої культури майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки, що дозволило визначити наукові підходи щодо формування досліджуваного явища. Серед загалу виокремлено такі підходи:

- аксіологічний [1] (формування через пізнання цінностей творчості);
- компетентнісний [2] (формування завдяки оволодінню професійно значущою інформацією);
- особистісний [3] (формування ґрунтується на розвитку особистісних рис);
- культурологічний [4] (формування через всебічне розкриття талантів);
- інтегральний [5] (формування ґрунтується на ідеях різних підходів, принципах інтеграції, зв'язку теорії з практикою).

Цінними є також наукові дослідження, які ґрунтуються на структурно-функціональній моделі системи формування художньої культури майбутніх учителів праці засобами народного мистецтва [6]. Уявлення про змістову складову процесу формування художньої культури майбутніх дизайнерів складає педагогічна програма формування художньої культури молоді, орієнтована на засвоєння особистістю художніх цінностей мистецтва, забезпечення можливостей для творчої самореалізації та розвитку [7, 8].

Проте питання становлення художньої культури майбутніх художників-конструкторів за допомогою методики формування досліджуваного феномена не виступало раніше предметом спеціального дослідження.

3. Мета та задачі дослідження

Висвітлення результатів апробації методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

Для досягнення мети були поставлені наступні задачі:

1. Охарактеризувати особливості методики формування художньої культури художників-конструкторів.
2. Проаналізувати результати впровадження методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

4. Особливості методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів

Результати наукових досліджень проблеми формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів дозволили з'ясувати, що достатньо ефективним підходом до становлення визначеного явища є застосування методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів у процесі професійної підготовки, яка забезпечує процес вивчення, формування художньої культури, ґрунтуючись на компетентнісному підході [9, 10], охоплює

всі її складові, відповідає цілям та змісту професійної освіти, містить комплекс методів навчання, форм активізації потенційних можливостей майбутніх фахівців, принципи навчання, розвитку.

Універсальна методика формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів реалізується завдяки сприятливим педагогічним умовам, а саме:

- 1) програми занять спецкурсу «Художня культура» із застосуванням тренінгових технологій, заснованих на активності, особистісній включеності студентів у освітній процес, спрямованих на розвиток художньо-образного мислення, творчої уяви;
- 2) поетапного становлення умінь виготовляти художні витвори від теоретичного осмислення сутності художньої культури до практичної реалізації художнього проекту;
- 3) залучення майбутніх художників-конструкторів до творчої художньої діяльності професійного спрямування з використанням комп'ютерних технологій.

Програма занять спецкурсу «Художня культура» містить три змістові модулі:

I Модуль «Художня культура первісного світу і давніх цивілізацій»,

II Модуль «Художня культура України від найдавніших часів до сьогодення»,

III Модуль «Зарубіжна художня культура».

Дана програма розрахована на 60 годин, серед яких: 30 годин – аудиторні практичні заняття, 26 годин – самостійна робота, 4 години – модульний контроль.

Методика формування художньої культури майбутніх дизайнерів у процесі реалізації програми спецкурсу «Художня культура» позитивно впливає на становлення складових кожного компонента художньої культури майбутніх художників-конструкторів: гностичного, мотиваційного, емоційно-ціннісного, творчо-операційного, діяльнісного.

Так, наприклад, вправи: «Теорії походження мистецтва», «Ознаки художньої культури», «Визнач автора», «Створи аплікацію», – впливають на розвиток гностичного компонента художньої культури майбутніх художників-конструкторів, підвищують рівень мистецьких знань, рівень свідомості та самосвідомості. Такі вправи, як: «Золота рибка», «Пульс дня», «Колаж», «Враження», «Продовж фразу», – розвивають мотиваційний компонент, спрямовують студентів на досягнення навчальних, професійних, творчих цілей. На підвищення рівня емоційно-ціннісного компонента художньої культури майбутніх дизайнерів впливають такі вправи: «Спільні риси еднають», «Порівняльний аналіз», «Особливості стилів», «Художній аналіз», «Скарбниця пам'яток». На рівень творчо-операційного компонента, розвиток творчих здібностей, самостійності впливають вправи: «Герб», «Зміни стиль», «Якби я був...», «Сюрприз», «Я в кінематографі». Вправи «Музейна експозиція», «Макет вивіски», «Малюнки до збірки», «Природні форми», «Калейдоскоп технік» впливають на розвиток діяльнісного компонента художньої культури майбутніх художників-конструкторів, підвищують

рівень умінь і навичок виготовляти художні витвори. Самостійна робота дозволяє учасникам відпрацювати вміння застосовувати інноваційні комп'ютерні технології у реалізації творчих, художніх проєктів.

5. Результати дослідження та їх обговорення

Для проведення формувального та контроль-ного етапів експерименту було залучено 92 студенти другого курсу Одеського коледжу комп'ютерних технологій «Сервер», які були об'єднані у дві групи (47 осіб – контрольна група, 45 осіб – експериментальна група).

В експериментальній групі, що брала участь в усіх процедурах формувального експерименту, було запроваджено методику формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів.

Студенти з контрольної групи були позбавлені можливості формувати художню культуру. Навчання студентів контрольної групи здійснювалося за стандартною схемою відповідно до навчальної плану спеціальності. Участь у реалізації програми спецкурсу «Художня культура» студенти контрольної групи не брали.

У результаті впровадження методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів, повторної діагностики учасників формувального експерименту було зафіксовано наявність статистично значущих відмінностей між результатами в експериментальній групі до (I зріз) і після (II зріз) експерименту ($p < 0,01$). Проте статистично значущих відмінностей між результатами першого та другого зрізів у контрольній групі виявлено не було.

Порівнюючи результати I та II зрізів сформованості гностичної складової художньої культури майбутніх художників-конструкторів експериментальної та контрольної груп, варто відмітити наявність між ними значних відмінностей.

Результати I, II зрізів у експериментальній групі фіксують відмінності на рівні $p < 0,01$: високий рівень збільшився за рахунок зниження показників середнього рівня (з 8,9 % до 40 %), знизилася показники низького рівня (з 4,4 % до 2,2 %) та показники середнього рівня зменшилися (з 86,7 % до 57,8 %). Результати I, II зрізів контрольної групи статистично значущих відмінностей у сформованості гностичною складовою художньої культури майбутніх дизайнерів не виявили: високий рівень змінився (з 14,9 % до 17 %), середній рівень змінився (з 66 % до 57,5 %), низький рівень збільшився (з 19,1 % до 25,5 %). За критерієм знаків ця різниця не є статистично значущою.

Порівняльний аналіз результатів I та II зрізів рівнів сформованості мотиваційного компонента художньої культури майбутніх дизайнерів в експериментальній групі зафіксував значні позитивні зміни: зменшилася кількість досліджуваного середнього рівня (на 35,6 %), відповідно збільшилася кількість студентів із високим рівнем, жодного респондента не виявлено із низьким рівнем сформованості. У контрольній групі збільшилася кількість осіб із низьким рівнем (на 4,2 %), зменшилася кількість респондентів

середнього рівня (з 72,3 % до 68,1 %), високий рівень залишився незмінним (23,4 %). За критерієм знаків ця різниця не є статистично значущою.

Аналіз результатів I та II зрізів рівня сформованості емоційно-ціннісного компонента художньої культури майбутніх художників-конструкторів в експериментальній групі зафіксував значні позитивні зміни ($p < 0,01$): кількість досліджуваних з високим рівнем зросла з 22,2 % до 33,4 %, середній рівень зменшився (із 55,6 % до 53,3 %), низький рівень сформованості зменшився (на 8,9 %). У контрольній групі таких змін виявлено не було: високий рівень збільшився за рахунок середнього (на 2,2 %), кількість осіб із низьким рівнем залишилася незмінною (21,3 %). За критерієм знаків такі відмінності не є статистично значущими.

Результати дослідження першого та другого зрізів рівня сформованості творчо-операційного компонента художньої культури майбутніх художників-конструкторів показали значні відмінності у формуванні зазначеного компонента в експериментальній групі: збільшилася кількість студентів із високим рівнем (на 17,8 %), зниження кількості респондентів у групі з низьким (на 9 %) і середнім (на 8,8 %) рівнями сформованості творчо-операційного компонента. В контрольній групі таких змін зафіксовано не було: кількість студентів із високим рівнем незначно збільшилася (на 2,1 %), кількість респондентів із середнім рівнем залишилася незмінною (48,9 %), низький рівень зменшився (з 8,5 % до 6,4 %).

Порівняльний аналіз результатів I та II зрізів рівнів сформованості діяльнісного компонента художньої культури майбутніх художників-конструкторів в експериментальній групі зафіксував значні позитивні зміни: кількість досліджуваних низького та середнього рівнів зменшилася (з 26,7 % до 4,4 %, із 55,5 % до 40 % відповідно), проте збільшилася кількість респондентів із високим (із 17,8 % до 55,6 %) рівнем. У контрольній групі: збільшилася кількість осіб із високим (на 2,1 %) рівнем, зменшилась кількість респондентів низького рівня (з 29,8 % до 25,5 %) за рахунок збільшення досліджуваних середнього рівня (з 57,4 % до 59,6 %). Проте ця різниця не є статистично значущою.

Також дозволимо собі проаналізувати зміни, які були зафіксовані в результаті формувального експерименту в експериментальній і контрольній групах, рівня сформованості художньої культури майбутніх художників-конструкторів (рис. 1).

Як видно з рис. 1, в експериментальній групі в результаті формувального експерименту збільшується кількість студентів із високим рівнем художньої культури (з 15,6 % до 57,8 %), за рахунок цього зменшилася кількість респондентів із середнім рівнем художньої культури (з 71,1 % до 42,2 %) та знизилась кількість учасників із низьким рівнем художньої культури (з 13,3 % до 0 %). За критерієм знаків різниця між першим і другим зрізами є статистично значущою, що вказує на позитивні зміни щодо формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів в експериментальній групі.

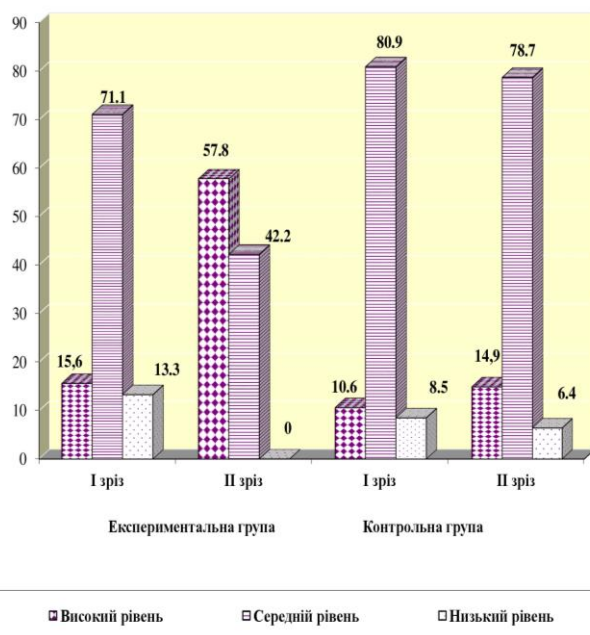

Рис. 1 Рівні сформованості художньої культури майбутніх художників-конструкторів до і після педагогічного експерименту (у %)

Що стосується контрольної групи, то результати першого та другого зрізів зафіксували незначну різницю між отриманими даними до та після експерименту. За критерієм знаків ця різниця не є статистично значущою, тому отримані результати не змінюють ситуації щодо формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів. Так, змен-

шилася кількість учасників із середнім рівнем художньої культури (з 80,9 % до 78,7 %), кількість респондентів із високим рівнем збільшилася лише на 4,3 % та знизилася кількість студентів із низьким рівнем художньої культури (з 8,5 % до 6,4 %).

6. Висновки

Отже, теоретичне узагальнення та новий погляд на розв'язання проблеми формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів дали підстави представити такі висновки:

1. Методика формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів, ґрунтуючись на компетентному підході, забезпечує сприятливі умови для засвоєння майбутніми фахівцями знань, досвіду щодо основ художньої культури, розвиток позитивної мотивації студентів до художньої діяльності, сприяє формуванню художніх цінностей, удосконаленню творчих здібностей, оволодіння вміннями оцінювати та виготовляти художні витвори мистецтва, застосовуючи інноваційні комп'ютерні технології.

2. Результати формувального експерименту з апробації методики формування художньої культури майбутніх художників-конструкторів показали ефективність її впровадження в освітній процес, сприяючи підвищенню рівня сформованості художньої культури майбутніх дизайнерів.

Література

- Карпова С. М. Критерії та показники сформованості художньо-професійної культури майбутніх архітекторів // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. 2012. № 7-8. С. 8–13.
- Крицька А. М. Психолого-педагогічні умови розвитку професійної компетентності майбутніх дизайнерів: дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2012. 289 с.
- Макар З. Ю. Вимоги до професійних знань і вмінь сучасних фахівців сфери дизайну // Науковий вісник Чернівецького університету. 2014. № 713. С. 108–116.
- Радкевич В. О. Теоретичні і методичні засади професійного навчання у закладах профтехосвіти художнього профілю: монографія / ред. Н. Г. Ничкало. Київ, 2010. 420 с.
- Фурса О. Розвиток дизайн-освіти в Україні і зарубіжжі: історико-порівняльний аспект // Порівняльна професійна педагогіка. 2011. № 2. С. 112–124.
- Богатирьова Г. А. Формування художньої культури майбутніх учителів праці засобами народного мистецтва: дис. ... канд. пед. наук. Кривий Ріг, 2007. 326 с.
- Карпова С. Н. Компоненти, критерії оцінки, показники та рівні сформованості художньо-професійної культури майбутніх архітекторів // Науковий огляд. 2014. Т. 2, № 1-2. С. 64–70.
- Чистюхина Е. В. Формирование художественной культуры обучающейся молодежи в деятельности досуговых центров вузов: монография. Орел, 2016. 120 с.
- Зеер Э. Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход // Образование и наука. 2004. № 3 (27). С. 44–49.
- Ягупов В. В., Свистун В. І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти // Наукові записки. Серія: Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. 2007. Т. 71. С. 3–8.

Рекомендовано до публікації д-р пед. наук, професор Курлянд З. Н.
Дата надходження рукопису 16.01.2018

Семенюк Антон Юрійович, викладач, Приватний вищий навчальний заклад «Одеський коледж комп'ютерних технологій «Сервер», Польський узвіз, 1, м. Одеса, Україна, 65026
E-mail: aus_od@meta.ua